

Dönem : 1
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 588

1076 sayılı İhtiyat subayları ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla muaddel 25 nci maddesinin tadiline dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/535)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Teknik Dairesi

Sayı: 71-1842/4200

9 . 9 . 1963

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 16 . 8 . 1963 tarihinde kararlaştırılan «1076 sayılı İhtiyat Subayları ve İhtiyat Askerî Memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla muaddel 25 nci maddesinin tadiline dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

G E R E K Ç E

1. Müstakbel harblerde topyekûn savunma hazırlıklarının askerî sahada olduğu kadar sivil sahada iyi bir şekilde yapılması, bilhassa silâhlı kuvvetler harekâtının yurt içinde desteklenmesi büyük bir önem kazanmıştır. Hava ve atom silâhlarının inkişafı ile memleketin bütün derinlikleri harbin tesirine maruz kalacak ve bu sebeple umumi hayatı destekliyen bütün müesseselerin de aksamadan faaliyetlerine devamı gerekecektir.

2. Seferberliğin ilânı ile beraber bütün bu müesseselerin personeli silâh altına alındığı takdirde umumi hayat sekteye uğruyacaktır. Bu durumu önleme maksadı ile hazardan itibaren çok dikkatli bir inceleme ile bu gibi müessese ve kadroların tesbiti tecillerinin yapılması gerekmektedir.

3. Halen yürürlükte bulunan ve 1927 yılında nesredilen 1076 sayılı Yedek Subay Kanununun tecille ilgili 25 nci maddesi o günlerin şartlarına uygundur. Şöyleki: Hükümet teşkilâtı küçük, sını ve iktisadi müesseseler yok denecek kadar az ve binaenaleyh tecile tabi makam ve memuriyetler 25 nci madde içinde tadadedilebilmişlerdir.

4. Bugün için ise Devlet teşkilâtı ve gerekse resmî ve özel yerli ve yabancı sını ve iktisadi müesseseler çok büyük inkişaflar kaydetmiş ve tecili gereken kadrolar kanun maddelerine sığdırılmıyacak kadar artmıştır. Yine devamlı inkişaf ve değişiklikler dolayısıyla bu maddenin sık sık değiştirilmesi icabetmektedir. Bütün resmî ve hususi daire ve müesseselerin çok çeşitli unvanları taşıyan makam, memuriyet ve hizmet yerlerinin hangilerinin kilit mevkiiler olduklarını tesbit etmek mümkün olmayacak derecede güçleşmiştir. Nitekim Millî Savunma Bakanlığı ile diğer bakanlıklar arasında bu sebepten ihtilâflar zuhur etmektedir. Yine bu sebeple 1076 sayılı Kanunun 25 nci maddesinin tadili için 1950 yılından bu yana yapılan çalışmalar da bir netice ver-

memiştir. Yukarıda zikredilen sebepler dolayısıyla 1076 sayılı Kanununun 25 ne maddesinde değişiklik eihetine gidilerek kanun metninde dondurulmuş, değiştirilmesi müşkül tecilli kadro ve hizmetlerin kanun metninde tadadedilmesi yerine topyekün savunma için faaliyetlerine devamı lüzumlu kilit kişilerden hangi hizmetlerin tecile tabi olacakları hususunu hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca onaylanacak bir yönetmelikle tesbit ve tecil işlemlerinin bu yönetmelik esaslarına göre yürütülmesi ve yapılması esas olarak kabul edilmiş ve bu maksatlarla kanunun mezkûr maddesinin bugünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde değiştirilmesi lüzumlu görülmüş ve ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Millî Savunma Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. : 1/535

Karar No. : 11

5 . 2 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun tetkikinden geçerek Millet Meclisine gönderilen ve Başkanlıkça, Komisyonunuza havale edilen «1076 sayılı İhtiyat Subayları ve İhtiyat Askerî Memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla değişen 25 ne maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı.» Hükümet temsilcilerinin de hazır oldukları sırada Komisyonumuzda müzakere edilmiş, aşağıda yazılı gerekçeye istinaden tasarının kasdettiği mânaya hâlel gelmeden değişiklik yapılarak tasarı kabul edilmiştir.

1. Hükümet tasarısında kullanılan dil Anayasa diline uydurulmuştur.
2. Tasarının 1 ne maddesi bir redaksiyonla kabul edilmiştir.
3. Değiştirilmesi istenen 25 ne maddeye yeni bir şekil verilmiştir. Şöyleki:

2754 sayılı Kanunla değiştirilen 1076 sayılı Kanunun 25 ne maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini kanunen ertelenmiş saydığı hal le Hükümet tasarısında buna ait bir hükme tesadüf edilmediğinden, erteleme lüzumlu görüldüğü zamanlarda Türkiye Büyük Millet Meclisinin devamlı çalışma halinde bulunma zorluğu gözönüne alınarak, bu üyelerin üyeliklerinin devamı müddetince ertelenmiş olduklarına dair hüküm getirilmiştir. Ayrıca erteleme kısıtlanacağına veya tamamen kaldırılacağına dair Bakanlar Kuruluna tanınan yetkiden Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hariç tutulmuştur.

4. Hükümet tasarısında millî hayatın ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin muhtaç olduğu resmî ve özel yerli ve yabancı kurumların kamu hizmeti faaliyetlerine devamı bir erteleme sebebi sayılmış olup bu husus Komisyonumuzca kabul edilmekle beraber (yabancı kurumların) (Türkiye'de) bulunması kaydı konularak fıkraya açıklık verilmiştir.

5. Tasarının 25 ne maddesinin (a) fıkrasında olağanüstü hal ve seferberlik düzenlendiği halde savaş halinin öngörülmediği anlaşıldığından bu hal maddeye ilâve edilmiştir. Ayrıca bu fıkrada Genelkurmay Başkanlığına tanınan ertelemeler hakkındaki karar alma serbestisi ieranın başı olan Bakanlar Kurulunun kontrolüne tabi tutularak fıkra yeniden yazılmıştır.

6. Tasarının 25 ne maddesinin (b) fıkrasının sefer halini düzenlediği görülmüştür. (Sefer) kelimesinin (savaş) mânasında kullanıldığı tesbit edildiğinden bu suretle değiştirilmiş ve fıkraya ayrıca (a) fıkrasına uygun olarak olağanüstü hal ile seferberlik hali eklenerek fıkra yeniden yazılmıştır.

7. Ertelemenin yapılabilmesi için kilit yeri olarak tesbit olunan yerlerde ertelemeyi gerektiren durumun meydana gelmesinden en az üç ay evvelden burada fiilen çalışmak şartına dair tasarının 25 nci maddesinin (e) fıkrası prensibolarak kabul edilmiş ve fakat savaşın başlamasından sonra bu yerlerde muhtelif sebeplerle meydana gelecek boşlukların doldurulabilmesi için fıkraya (savaş halinin devamında doğacak erteleme ihtiyaçlarında bu şart aranmayabilir.) şeklinde bir cümle ilâve edilerek bu hizmetlerin daha iyi bir şekilde yürütülebilmesi teminat altına alınmıştır.

8. Topyekûn savunma için faaliyetlerine devam lüzumlu görülen kilit kişilerden, hangi hizmetlerin ertelenecekleri ve erteleme işlemlerinin yürütülme şeklinin tanzim edileceği yönetmeliği düzenleyen 25 nci maddenin (d) fıkrası, komisyonumuzca kabul edilen aynı maddenin (a) fıkrasındaki prensibe uygun şekilde değiştirilmiş ve yönetmeliğin yapılmasında Anayasa'nın 113 nci maddesi göz önünde bulundurulmuştur. Her ne kadar Anayasa'nın 113 nci maddesi yönetmeliğin yapılmasını teker teker Bakanlıklara ve kamu özel kişilerine vermiş ise de, bu yönetmeliğin konusu bütün Bakanlıkları ilgilendirdiğinden Bakanlar Kurulu tarafından onaylanması uygun görülerek buna göre fıkra yeniden düzenlenmiştir.

9. Tasarının 25 nci maddesinin (e) fıkrası Komisyonumuzca (d) fıkrası için de nazara alındığından metinden çıkarılmış keza (f) fıkrası hükmü de (a) fıkrası için de tanzim edildiğinden keza metinden çıkarılmıştır.

10. Hükümet tasarısının 2 ve 3 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Öncelikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü		
Ordu	Edirne	Amasya	Balıkesir
<i>F. Güleç</i>	<i>T. Asal</i>	<i>İ. Sarıgöz</i>	<i>S. Koç</i>
			İmzada bulunamadı
Erzurum	İçel	İstanbul	Kars
<i>S. Konuray</i>	<i>Y. Dermancı</i>	<i>H. Oben</i>	<i>B. Vural</i>
	İmzada bulunamadı		
Kayseri	Kocaeli	Muş	Niğde
<i>B. Yazır</i>	<i>H. Kısayol</i>	<i>S. Öztürk</i>	<i>A. Eren</i>
İmzada bulunamadı			

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1076 sayılı İhtiyat subayları ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla muaddel 25 nci maddesinin tadiline dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1076 sayılı İhtiyat subayları ve ihtiyat askerî memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla muaddel 25 nci maddesi aşağıda gösterildiği şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 25. — Yedek subaylar barış ve sefer hizmetlerinden istisna edilemezler. Ancak sefer halinin devamında millî hayatın ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin hizmetlerine muhtacolduğu resmî ve özel, yerli ve yabancı kamu hizmeti gören kurumların, faaliyetlerine devam edebilmeleri esastır. Buna göre, bu gibi kurumların kilit yerlerinde çalışan ihtiyatlık çağındaki yükümlülerden, seferde Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ilk ihtiyacı dışında kalan bir kısmı, geçici olarak barışta buldukları görev ve hizmet kadrolarında bırakılabilirler. İhtiyatlık hizmetine çağrılmaları geriye bırakılan bu kişilere yapılan işleme ihtiyatlık tecili denir.

a) Olağanüstü hallerde (seferberlik halinde) tecil işlemi iki aya kadar muafiyet ifade eder. Bu sürenin sonunda Genel Kurmay Başkanlığı teciller hakkında gerekli kararı almakta serbesttir.

b) Sefer halinde; bilimsel araştırma, geliştirme ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi için, hizmetlerine mutlak ihtiyacolacak sınırlı bir kısım ihtiyatların tecilleri Genel Kurmay Başkanlığınca kaldırılabilir.

c) Resmî ve özel makam, memuriyet ve hizmet kadrolarında bulunan vazife ve hizmetlilerden yedek subay durumunda olanlar, bu yerlere, sefer halinin başlamasından en az üç ay evvel asaleten veya vekâleten tâyin edilmiş bulunmak, aynı kadrolarda fiilen çalışmak şartı ile ve memuriyetlerinin devamına munhasır kalmak üzere tecilli sayılırlar.

d) Topyekûn savunma için faaliyetlerine devamı lüzumlu görülen bu kilit kişilerden, hangi hizmetlilerin tecil olacakları ve tecille ilgili işlemlerin yürütülme şekli, hazırlanacak (İhtiyat Personel Yönetmeliği) nde belirtilir. Yönetmelikte açıklanacak makam ve unvanla-

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

1076 sayılı İhtiyat Subayları ve İhtiyat Askerî Memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla değiştirilen 25 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1076 sayılı İhtiyat Subayları ve İhtiyat Askerî Memurları Kanununun 2754 sayılı Kanunla değiştirilen 25 nci maddesi aşağıda gösterilen şekilde değiştirilmiştir :

MADDE 25. — Yedek subay ve yedek askerî memurlardan hiçbirisi barış ve savaş hizmetinden istisna edilemez. Ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri; üyeliklerinin devamı müddetince ertelenmiş sayılırlar.

Millî hayatın ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin muhtacolduğu resmî ve özel, yerli ve Türkiye'deki yabancı kurumların kamu hizmeti faaliyetlerine devam edebilmeleri için bu gibi kurumların kilit yerlerinde çalışan yedeklik çağındaki yükümlülerden Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ilk ihtiyacı dışında kalan bir kısım yedek subay ve yedek askerî memurlar olağanüstü durumun, seferberlik ve savaş hallerinin devamında aşağıdaki esaslar dâhilinde ve geçici olarak barıştaki görev ve hizmet kadrolarında bırakılabilirler :

a) Olağanüstü durumun, seferberlik ve savaş hallerinin devamında her erteleme işlemi en çok iki aya kadar hüküm ifade eder. Bu sürenin içinde veya sonunda Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzum üzerine Millî Savunma Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulunca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hariç, diğer ertelemeler kısıtlanabilir veya kaldırılabilir.

b) Olağanüstü durumun, seferberlik ve savaş hallerinin devamında bilimsel araştırma, geliştirme ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi için hizmetlerine ihtiyaç duyulan yedek subay ve yedek askerî memurların ertelenmeleri (a) fıkrasında gösterilen usul ile kaldırılabilir.

c) Her hangi bir yedek subayın ve yedek askerî memurun ertelenmesi için o kimse- nin olağanüstü durumun, seferberlik ve savaş hallerinin başlangıç tarihinden itibaren en az üç aydan beri kilit mevkiinde çalışmaya de-

rın nihai tesbitinde Genel Kurmay Başkanlığı'nın kararı kesindir.

e) Yönetmelikte belirtilmeyip yeniden ihtiyaç duyulacak tecil kadroları, ilgili Bakanlığın teklifi ve Millî Savunma Bakanlığının muvafakati ile Bakanlar Kurulunca onaylanır.

f) Evvelce ihtiyatlık tecilleri yapıp da, Silâhlı Kuvvetlerin personel ihtiyacının artması veya kadrolar hakkındaki tecil sebeplerinin kalkması halinde, Millî Savunma Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile tecil kadroları iptal edilir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

16. 8. 1963

Başbakan	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı
<i>İsmet İnönü</i>	<i>E. Alican</i>
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı
<i>H. Dincer</i>	<i>T. Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>V. Pirinçcioğlu</i>	<i>R. Aybar</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>N. Ökten</i>	<i>K. Yörük</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı Y.
<i>I. Sancar</i>	<i>O. Öztrak</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>F. C. Erkin</i>	<i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>I. Öktem</i>	<i>İ. Seçkin</i>
Ticaret Bakanı	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
<i>N. Arıçoğlu</i>	<i>Y. Azizoğlu</i>
(Tüm. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>O. Öztrak</i>	<i>M. İzmen</i>
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
<i>I. Ş. Dura</i>	<i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı	Turizm ve Tanıtma Bakanı
<i>F. Çelikbaş</i>	<i>N. Arıçoğlu</i>
İmar ve İskân Bakanı	
<i>F. K. Gökay</i>	

vam etmiş olması şarttır. Ancak, savaş halinin devamında doğacak erteleme ihtiyaçlarında bu şart aranmayabilir.

d) Yedek subay ve yedek askerî memurluk hizmet kadrolarından hangilerinin kilit mevki olarak ertelenme yeri sayılacağı ve erteleme ile ilgili işlerin yürütülme şekilleri Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzum üzerine Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca onaylanacak bir yönetmelikle tesbit edilir.

MADDE 2. — Tasarının ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.